

שחרור מחבלים בהלכה - הרב דור גורסיה - ביתר עילית

עריכה - הרב חיים אינהורן

בענין עסקה, דהיינו מה שמדברים כעת על שחרור מחבלים תמורת החטופים המוחזקים ע"י ארגון הטרור חמאס בעזה, האם יש להסכים לה משום חשש פקוח נפש של החטופים או שיש לחוש מצד הסכנה שתהיה ע"י המחבלים שישוחררו שעלולים לחבל ולפגע, וכן יש לחוש שיתגברו הניסיונות לחטוף אזרחים וחיילים בראותם כי צלחה מזימתם, ואסור להסכים לה בשום פנים ואופן. ונבוא לבאר הדברים מבחינה הלכתית. לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון. וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

תחילה נקדים הקדמה להבנת הענין-במשנה בגיטין (מה). שנינו: אין פודים את השבויים יותר מכדי דמיהם מפני תיקון העולם. ושאלה הגמרא מהו מפני תיקון העולם, משום דוחקא דצבורא, דהיינו שאין לדחוק את הציבור ולהביאו לידי עניות מפני אלו (רש"י) או משום דלא ליגרבו ולייתו טפי, דהיינו שלא ימסרו העכו"ם עצמם עליהם לשבותם מפני שמוכרים אותם ביוקר. ונפק"מ בין הטעמים אם יש לו אב או קרוב עשיר שרוצה לפדותו בדמים הרבה ולא יפילהו על הציבור. ולא איפשיטא הבעיא. ופסקו הרי"ף (כתובות נב.) הרמב"ם (הל' מתנות עניים פ"ח הלכה יב) והרא"ש (גיטין פ"ד ס' מד) כטעמא דלא ליגרבו ולייתו טפי. וכתב הב"י (יו"ד ס' רנב) בשם הר"ן, שדעת הראשונים היה כיון דלא מיפשטא בעיין ואיכא למיחש לתקלה, אין פודים, דשב ואל תעשה שאני. וכ"כ עוד הב"י בהמשך (ד"ה ומ"ש): ואפילו למ"ד דבעיין לא איפשיטא, כיון דספק הוא לא שבקינן ליה לפדות, דשב ואל תעשה שאני. עכ"ל. וכ"כ הרדב"ז על הרמב"ם: ספיקא הוא ושוא"ת הוא. וכ"פ בשו"ע (יו"ד ס' רנב ס"ד) וז"ל: אין פודים השבויים יותר מכדי דמיהם מפני תיקון העולם, שלא יהיו האויבים מוסרים עליהם עצמם לשבותם. אבל אדם יכול לפדות את עצמו בכל מה שירצה, וכן לת"ח או אפי' אינו ת"ח אלא שהוא תלמיד חריף ואפשר שיהיה אדם גדול פודים אותו בדמים מרובים. עכ"ל. (ולקמן נבאר מקורו)

-עוד הלכה שנינו במשנה בגיטין (מו:): המוכר את עצמו ואת בניו לעכו"ם אין פודים אותו. אבל פודים את הבנים לאחר מיתת אביהם. ובגמ' אמרינן, אמר רב אסי והוא שמכר ושינה ושילש. והטעם הוא משום שקנסוהו חכמים הואיל ורגיל בכך למכור עצמו לעכו"ם. ובגמ' (שם מז.) אמרו שפודים את הבנים לאחר מיתת אביהם משום קלקולא. ופירש רש"י שלא יוטמעו בעכו"ם וילמדו ממעשיהם, ובחיי אביהם ליכא למיחש להכי, דמנטר להון אבוהון. ע"כ. ועוד אמרו בגמ' (שם) שבמקום שיש חשש מיתה פודים גם את האב, גם לאחר כמה פעמים. וכ"פ הטוש"ע (יו"ד ס' רנב ס"ו) וז"ל: מי שמכר עצמו לעכו"ם או שלוח מהם ושב ואתו בהלוואתו, פעם ראשונה ושניה פודים אותו, ושלישית אין פודים אותו, אבל פודים את הבנים לאחר מיתת אביהם, ואם בקשו להורגו פודים אותו מיד, אפילו אחר כמה פעמים. עכ"ל.

והנה בגיטין (נח.). איתא מעשה על תינוק אחד שנשבה בבית האסורים ברומי, ופגש אותו ר' יהושע בן חנניה ואמר מובטחני בו שיורה הוראה בישראל, ואמר העבודה שאיני זז מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקים עליו, אמרו לא זז משם עד שפדאו בממון הרבה ולא היו ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל, ומנו ר' ישמעאל בן אלישע. ע"כ. והתוספות בגיטין (מה). ד"ה דלא ליגרבו) אחר שכתבו שאדם יכול לפדות עצמו בכל מה שיכול, שעל עצמו לא תיקנו, שוב הקשו מהמעשה הנ"ל דר' יהושע ותירצו, לפי שהיה מופלג בחכמה. ע"כ. וכ"כ בדף נח. (ד"ה כל ממון) בתירוצם השני. וכ"כ הרא"ש (פ"ד סימן מד) וכן ת"ח שנשבה, בהא לא תקון כדאמרינן בפ' הניזקין (נח.) דר' יהושע פדה תינוק שבוי בדמים מרובים לפי שראהו חריף ומפולפל, ואפשר שיהא אדם גדול וכ"ש מי שהוא כבר אדם גדול. ע"כ. וכן תירץ הר"ן (שם

בגיטין) שהכיר בו שהוא תלמיד ותיק עשה כן, שת"ח אין לנו כיוצ"ב ולא חיישנין בפדיונו לאגרויי כלל, אלא פודים אותו בכל מה שיכול לפדותו. וכ"כ הרשב"א בחידושו. והביא דבריהם הב"י ושכ"כ הטור. וכ"פ בשו"ע (סי' רנב ס"ד) והבאנו לשונו לעיל. אמנם בתו' דף נח (ד"ה כל ממון) תירצו בתירוץ קמא, שכל שיש סכנת נפשות פודים אף ביותר מכדי דמיהם כדאמרין לעיל (מז). שהמוכר עצמו ואת בניו לעכו"ם אין פודים אותו, אבל פודים את בניו משום קלקולא, וכ"ש דאיכא חשש קטלא. ע"כ. ור"ל שכמו שאין פודים את המוכר עצמו לעכו"ם מיירי דווקא בדליכא סכנת נפשות, ה"נ אין פודים את השבויים יותר מכ"ד ג"כ מיירי בדליכא סכנת נפשות (הגהות הרש"ש). וכ"כ הבית הלל (סי' רנב ס"ק ב) בפירוש ד' התו' שפודים אפילו יותר מכדי דמיהם. ובפסקי תו' גיטין (אות רטז) הביאו תירוץ זה להלכה: "כשיש סכנת נפשות פודים שבויים יותר מכדי דמיהם, או במופלג בחכמה". אולם ראיית התו' איכא למישידי ביה נרגא, דסברא גדולה יש לחלק ביניהם, שבמוכר עצמו לעכו"ם פודים בסכנת נפשות אפילו כמה פעמים ולא קונסים, מכיון שהוא מכר עצמו או נתפס בחובו, ולא ששבאוהו שבאים ע"מ לדרוש עבורו ממון וליכא חשש דליגרבו ולייתו טפי, משא"כ בהיא דאין פודים השבויים יותר מכדי דמיהם, גם בדאיכא סכנת נפשות עדין יש חשש דליגרבו ולייתו טפי. וכן ראיתי להרב בית הלל (סי' רנב ס"ק ב) שהעיר כן על הוכחת התו' (אמנם בסוף דבריו פסק כהתו' מטעם אחר כיעו"ש. וי"ל ע"ד). וכן בשו"ת כנסת יחזקאל סימן ל"ח סובר דהאי תירוצא דסכנת נפשות לא שייך אלא אם טעמא משום דוחקא דצבורא, אבל לטעמא דלא לגרבי הסברא להיפך דאם בסכנת נפשות פודים, ירצו להרוג את השבויים כדי שיפדו יותר מכ"ד וגם יגרבו וירצו להרוג, וא"כ לפמ"ש הרמב"ם והש"ע טעמא דלא לגרבי אין לפדות גם בחשש סכנה, והביא דבריו בפת"ש יו"ד סי' רנ"ב (ס"ק ד)

ב) והשתא הבוא נבוא לנ"ד שהחטופים בעזה נמצאים בסכנת נפשות, וכבר הרגו מחבלי החמאס כמה מהם, והדרך להצילם היא ע"י עסקת חילופי שבויים. הנה נראה לפי שלושת עמודי ההוראה שסתמו דבריהם ולא חלקו, שגם בסכנת נפשות אין פודים שבויים יותר ע"כ דמיהם, וכן נראה מסתימת הטוש"ע (יו"ד סי' רנב) שאין חילוק בדבר, ועוד יותר נראה כן מד' הרא"ש והר"ן והרשב"א שהביאו להלכה תירוץ התו' (בדף מה). שאדם יכול לפדות את עצמו בכל ממון, וכן בתלמיד מופלג בחכמה כההיא דפרקיה ר' יהושע (נח). והשמיטו את התירוץ הראשון בתו' בדף נח. שבמקום פקו"נ פודים גם ביותר מכ"ד, וכן בקיצור פסקי הרא"ש השמיט תירוץ זה ולא הביאו להלכה, וכן מרן בשו"ע הביא להלכה רק התירוץ שת"ח או תלמיד חריף ומפולפל פודים יותר מכ"ד או את עצמו, ולא זכר כלל תירוץ התו' שבמקום פקו"נ שרי יותר מכ"ד, גם בב"י לא הביא מרן את תירוץ התו' בדף נח. ולא העלהו כלל על דל שפתיו, אלמא דלא שמיעא ליה כלומר לא סבירא ליה דבמקום פקו"נ שרי יותר מכדי דמיהם. והסברא נותנת כן שגם במקום פקו"נ עדין יש לחשוש דליגרבו ולייתו טפי ע"י שיאימו שאם לא ינתן להם מבוקשם יהרגו את החטופים ומאי שנא, ובת"ח שהתירו ולא חששו לליגרבו ולייתו טפי, הסביר הר"ן שבת"ח לא תקנו לפי שאין לנו כיוצא בו, ולא חיישנין בפדיונו לאגרויי כלל, אלא פודים אותו בכל מה שיכול לפדותו. ולפ"ז יוצא שאין להסכים לעסקת שבויים כדי שלא ימסרו עצמם לחטוף עוד יהודים. ובאמת שהרמב"ן בחי' לגיטין (מה). כתב במפורש שגם במקום חשש מיתה אין פודים יותר מכ"ד, וז"ל: וי"א דכל היכא דאיכא חששא דמיתה פודים אותם בכל ממון שיכולים לפדותם, ולא מסתבר, דכל שבוי כולהו איתנהו ביה (ב"ב ח:). (חרב ורעב ומיתה), ועוד דגבי אישה איכא חששא דעריות ולא חששו, ואע"ג שקרקע עולם היא (סנהדרין עד:). מ"מ היה להם לחוש מיהו מסתברא שת"ח פודים אותו בכל ממון שבעולם, שת"ח אין לנו כיוצ"ב, ולכן פדה ר' יהושע התלמיד ההוא. עכ"ל. וכן משמע מהרמב"ם שכתב (פ"ח הלכות מתנות עניים ה'): ואין לך מצוה רבה כמו פדיון שבויים, שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים ובכלל הערומים ועומד בסכנת נפשות. עכ"ל. ובהלכה יב כתב: אין פודים את השבויים ביתר על כדי דמיהן מפני תיקון העולם, שלא יהיו האויבים רודפים אחריהם לשבותם. עכ"ל. הא קמן שמיירי גם בשבוי השרוי בסכנת נפשות, שאין לפדותו ביותר מכדי דמיו. ואין לכחד שרבים מגדולי האחרונים פסקו כתירוץ התו' שבמקום פקו"נ

שרי יותר מכ"ד ומהם: מהרש"ל ביש"ש (פ"ד דגיטין סי' עב), ומהריק"ש בהגהותיו ערך לחם לשו"ע (יו"ד סי' רנב ס"ד), ובית הלל (ס"ק ב) שו"ת נחלה ליהושע (סי' ה) שו"ת בית דוד (סי' קכ) עיין עליהם. אמנם המעיין בדבריהם יראה שעיקר טעמם מכח שדימו זה למאי דקי"ל שהמוכר את עצמו לעכו"ם אין פודים אותו, ה"מ דליכא חשש קטלא או טמיעה לבניו, אבל במקום חשש מיתה או טמיעה פודים אפילו כמה פעמים (גיטין מז. וש"ע יו"ד רנב ס"ו), וה"נ מאי דקי"ל אין פודים את השבויים יותר מכ"ד, ה"מ דליכא חשש סכנה, אבל בדאיכא חשש סכנה פודים אפילו יותר מכדי דמיהם. אולם לעיל ביארנו שחילוק יש ביניהם ולא דמי כאכלא לדנא(מגופה לחבית), שבשבויים יש לחוש לטעמא דליגרבו ולייתו טפי, משא"כ במוכר את עצמו לעכו"ם או שהוא גרם ששבאוהו ע"י שלא פרע חובותיו, ולא נשבה ע"י שבאים, ליכא למיחש דליגרבו ולייתו טפי, ולכן אם בקשו להורגו פודים אותו אפילו כמה פעמים, ואפילו יותר מכדי דמיו. ובאמת זהו פשר סתימת דברי הראשונים והטוש"ע, אף שהביאו ההלכה שאין פודים את השבויים יותר מכ"ד בסעיף ד' ולא התירו במקום פקו"נ, ובסעיף ו' הביאו דין המוכר את עצמו לעכו"ם שפודין אותו אפילו לאחר כמה פעמים במקום שבקשו להורגו, ולא הרגישו כלל שהדברים סותרים זא"ז, והיינו טעמא שמחלקים כנ"ל. (ושמא י"ל דהכי היה אצל המתירים הנ"ל שלא היה חשש דליגרבו ולייתו לפי ראות עיניהם, משא"כ בנ"ד שכל מטרת החוטפים כדי דליגרבו ולייתו טפי) וכן פסקו אחרונים רבים לאסור אף במקום פקו"נ, ומהם: שו"ת מהר"ם מלובלין (סי' טו), והיד אליהו מלובלין (סי' מג), והכנסת יחזקאל הנ"ל (סי' לח) והיד שאול (בעל שואל ומשיב בחידושו על השו"ע בסימן רנב) ועוד. וטעמם כדכתבין לעיל שהפוסקים לא חלקו בזה, רק שלא התבאר בדבריהם החילוק בין דין זה לדין המוכר את עצמו לעכו"ם, ואנן בס"ד ביארנו החילוק ביניהם. ונראה דהכי נקטינן שכך היא דעת הראשונים והטוש"ע, וכ"ש שמצאנו תנא דמסייע להו בפירוש הוא הרמב"ן בחידושו. ואף שלעומתו מצאנו להמאירי בגיטין (מה). שכתב, ויש שואלים בה שהרי בפרק הניזקין (נח). אמר ר' יהושע העבודה שלא אזוז מכאן עד שאפדנו בכל ממון שיפסקו עליו, ולא זז משם עד שפדאו בממון הרבה וכו', שמא כל שיש חשש מיתה אין לדבר קצבה, ואע"פ שאמרו בב"ב(ח: דרך כלל, שבי כולוהו איתנהו ביה, מ"מ שבי שעיקרו לממון אין בו חשש מיתה. וי"א שאותו שפדה צורבא מרבנן היה, וחייבם לפדותו בכל ממון שבעולם, וליכא משום איגרוי שתורתו משמרתו, אע"פ שגרם החטא ונכשל עכשיו, וכ"ש ת"ח אין לו תמורה. עכ"ד. מ"מ לא שבקינן פשיטותיה דהרמב"ן שכתב בסכינא חריפא שלא מסתבר לומר כן, מפני ספקו של המאירי שאמרה בדרך "שמא". ומה גם שהרמב"ן פוסק מובהק יותר מהמאירי ויש לנקוט כמותו, וכמ"ש כיוצ"ב בשו"ת יבי"א ח"ה (חאו"ח סי' כו אות ג) לגבי מחלוקת הרא"ש ומהר"ח או"ז בנדון טלטול עופות המשמיעים קול ערב בשבת, האם הם מוקצה, שהרא"ש אוסר ומהר"ח או"ז מתיר, וכתב מרן היבי"א ז"ל: נראה דנקטינן כד' הרא"ש לאסור, הואיל והרא"ש פוסק מפורסם אחד המיוחד מעמודי ההוראה, והוא רב מובהק בהוראה, וכעין מ"ש מרן הבי"א או"ח (סי' סו) בד"ה כתב בעל המנהיג, בענין המחלוקת שבין המנהיג נגד הרשב"א, אם כהן הקורא ק"ש רשאי להפסיק לעלות לס"ת, שאנו אין לנו אלא ד' הרשב"א (שאוסר) דרב מובהק הוא, ע"ש, וכן י"ל במחלוקת של המהר"ח או"ז נגד הרא"ש. וכמ"ש ג"כ מרן החבי"ב בס' דינא דחיי לענין מחלוקת הרא"ש נגד הריא"ז (רבינו ישעיה אחרון ז"ל) דנקטינן כהרא"ש כיון שהוא פוסק מפורסם יותר, וממיו שותים כל בני ספרד. ע"ש. וכיוצ"ב כי בשו"ת חוט השני (סי' י"ב ד"ה ומי), שהלכה כהרא"ש נגד הריב"ש, אע"פ שהריב"ש אחרון, כיון שהרא"ש הוא עמוד ההוראה יותר מהריב"ש. עכ"ל. ודון מינה ואוקי באתרין דנקטינן כהרמב"ן שהוא פוסק מפורסם יותר מובהק בהוראה יותר מהמאירי ואע"פ שהמאירי אחרון. ואע"פ שגם בפסקי התו' (אות רטז) הביאו תירוץ התו' להלכה, הנה ביבי"א (שם במלואים) הוסיף מ"ש הבי"א באה"ע (סי' סב ד"ה וזה): ואע"פ שבפסקי התו' חולקים על הרא"ש, אנן בדידן אהרא"ש סמכינן לדינא דפוסק מובהק הוא. עכ"ד. והכי נמי בענייננו שהרא"ש (וכן בפסקי הרא"ש) השמיט תירוץ התו' שבמקום פקו"נ פודין יותר מכ"ד, יש לנו לתפוס כמותו נגד פסקי התו' שהביאו להלכה. הלכך נקטינן כד' שלושת עמודי הוראה והשו"ע שסתמו דבריהם ולא התירו במקום פקו"נ. ווע"ע

בפתחי תשובה (סי' רנב ס"ק ד) שהביא דעת האחרונים בזה לכאן ולכאן. והשד"ח בשו"ת דברי חכמים (סי' עז נדפס בסוף כרך ה') ומרן היב"א זצ"ל (ח"י חחו"מ סי' ו אות טז-כא) האריכו בד' האחרונים בזה מערכה לקראת מערכה והעלו להתיר. אולם עיקר סמיכתם על האחרונים שדימו דין זה לדין המוכר עצמו לעכו"ם שפודים אותו אפילו לאחר כמה פעמים במקום שיש חשש פקו"נ כיעוש"ב, וכבר ביארנו לעיל בס"ד החילוק ביניהם. כמו כן יש להעיר על דברי היב"א שסמך סמיכה בכל כוחו ע"ד המאירי והפסקי התו' כמו שיראה המעיין בדבריו נגד הרמב"ן והרא"ש, וזה בניגוד לדבריו עצמו הנ"ל. וראה עוד לו בספרו הליכות עולם ח"א, בכללים שבראש הספר (עמוד טו) לגבי יחסו של מרן השו"ע לפרוש התוספות, שכתב בשם השטמ"ק ומרן הב"י (יו"ד סי' קטו) שלא התכוונו התוספות לפסוק הלכה למעשה, אלא לענין פירוש הסוגיא בלבד דרך שקלא וטריא, ולכן יש להעדיף דברי הפוסקים המובהקים כהרמב"ם והרא"ש שנתכוונו בדבריהם לפסוק הלכה למעשה. ע"ש וצרף לכאן. ואפילו לו יהי אלא ספק, הדינן למ"ש הר"ן והב"י והרדב"ז שהובאו לעיל, שכיון דלא מיפשיטא בעיין ואיכא למיחש לתקלה, אין פודין, דשוא"ת שאני. והנלענ"ד כתבתי.

(ג)אולם אף לשיטת המתירים לפדות השבויים יותר מכ"ד בדאיכא סכנת נפשות, ה"מ בדמים, דהיינו בכסף דהכא הלא בדמים עסקינן, אבל לשחרר תמורתם מחבלים אשר הם עצמם יסכנו את היישוב כולו ולהוסיף קולא על קולא מנא לן?, ומאי חזית דדמם של החטופים סומק טפי מדמם של אלה שירצחו ח"ו בעתיד ע"י המחבלים הארורים. והנה הרבנים המתירים בנ"ד עיקר סמיכתם היא ע"ד הגאון יב"א זצ"ל בנדון מבצע אנטבה משנת תשל"ו שהאריך למעניתו (ח"י חחו"מ סי' ו) באירוע חטיפת המטוס דאז, ודרישת החוטפים לשחרר 40 מחבלים הכלואים בישראל תמורת 104 יהודים אשר נחטפו, ואיימו החוטפים שאם לא יעשו כן יוציאו להורג. ובתשובתו שם האריך בחריפות ובקיאות כיד ה' הטובה עליו, ובתוך תשובתו שם (אות ד, טו) כתב שני טיעונים אשר בגללם אין לחוש מסכנה העתידית העלולה להתרחש משחרור המחבלים ועליהם נסמכים הרבנים המתירים בנ"ד. ואלה הם: באות ד - כתב שאין בפעולת שחרור המחבלים משום הורג בידיים, והרי הוא כמטה הרימון יד לכיוון אחר ומונע אובדן חיים של ישראלים רבים ככל האפשר, וודאי עדיף לעשות כן מלחוב בדמם של החטופים. ובפרט שאין אנו בטוחים שהמחבלים אשר ישוחררו יחזרו בעצמם לפעולות רצח בישראל, לאחר שסבלו על מזימות הרשע שלהם, והו"ל ספק וודאי, ואין ספק מוציא מידי ודאי. עכ"ד. אמנם דבריו יתכנו בשנת תשל"ו, לא כן עתה שכבר התנסו בשתי עסקאות לחילופי שבויים (תשמ"ה, ותשע"א) שנרחיב אודותיהם לקמן, וראינו את תוצאותיהם המרות שגרמו לשפיכת דמים מרובים, יותר מאשר הצלת החטופים, ונזקיהם עלו בהרבה על תועלתם פי כמה וכמה, ותחת אשר נתקיים בהם "והצל לקוחים למות", נתקיים בהם "רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה" ע"י המחבלים הארורים ימ"ש, ומעתה אחר שנתברר זה, ושזה כל מטרת המחבלים הארורים ימ"ש רק להרבות יותר ויותר שפ"ד בישראל, בודאי שאין זה דומה למטה רימון לכיוון אחר, נהפוך הוא, דומה הדבר לזורק רימון על עם ישראל כולו והו"ל הורג בידיים. גם הטענה השניה שאין זה ודאי שהמחבלים המשוחררים יחזרו לפעולות טרור ורצח מכיון שסבלו על כך וישבו בכלא, הנה כבר התברר שחוזרים וחוזרים המה לפעולות טרור ביתר שאת ויתר עוז, וכל ימיהם בעמוד וחזור קאי, ואפילו אם לא מפגעים בעצמם, מעורבים הם עכ"פ בתכנון והכוונת פעולות טרור נגד ישראל, הי"ת יפר עצתם ויסכל מזימותם. הלכך אין לסמוך כלל על טענה זו בנ"ד. באות טו - כתב שיש לחוש לסכנה המיידית של החטופים, ואילו הסכנה העתידה והעלולה להתרחש בשחרור המחבלים הכלואים אינה עומדת כיום על הפרק באופן מיידית, אלא לטווח רחוק ולאחר זמן, (ויש להעיר שגם זה אינו דומה לנ"ד - לפי ההגדרות שלו עצמו שם, כי מה שהוא קרא שם פיקוח נפש מיידית, היה אולטימטום של מ"ח שעות שיהרגום, ועתידי, היינו מה שיצא מהשחרור, ולפי"ז גם לפי דבריו, היום אין זה מוגדר יותר מיידית מהסיכון שיהיה לאלו שימותו מהמחבלים המשוחררים) ורצה ללמוד דבר זה ממ"ש הנודע ביהודה תנינא (חיו"ד סי' רי), שאע"פ שמותר לנתח מת לצורך לימוד רפואי להחיש רפאות תעלה (ירמיהו ל יג) לחולה מסוכן הנמצא לפנינו ונגוע באותה

מחלה של הנפטר, כי שמא ילמדו ע"י הניתוח לרפאות החולה, והו"ל ספק פיקו"נ ודוחה איסור ניוול המת, אבל כשאין חולה לפנינו שהוא מסוכן מאותה מחלה, אלא שע"י הניתוח ילמדו ויבינו טיב המחלה כדי להמציא רפואה לכשיבוא חולה כזה לאחר מכן, לא דחינן איסור ניוול המת משום כך, שאל"כ ונאמר שגם בכה"ג נחשב ספק פיקו"נ, א"כ יהיה מותר לעשות כל מלאכת הרפואות בשבת, שחיקת ובישול סממנים והכנת כלי איזמל להקזה ולניתוח, שמא יזדמן היום איזה חולה מסוכן שצריך לזה, ולכן חלילה להתיר דבר זה, ועוד שא"כ יבואו ג"כ לנתח כל המתים כדי ללמוד מהם סידור האיברים הפנימיים, מהותם ורפואתם כדי לעשות רפואות לחיים וכו'. עכת"ד. ואחר המחילה רבה מהדר"ג, הנה אין הנדון דומה לראיה, שבהימנעות מחילול שבת ומנתיחת המת אין שום פסידא המגיעה ע"י כך, ולכן אין להתיר רק כשיש צורך מידי לחולה, משא"כ בשחרור מחבלים ע"מ להציל החטופים גורם בכך סכנה גדולה ליישוב כולו בהמשך, ונמצא שאע"פ שמציל כעת את החטופים, מ"מ הסכנה שתצא מכך בעתיד גדולה פי כמה וכמה מהצלת החטופים המיידית. ואדרבה בכה"ג ועל כיוצ"ב אמרינן(תמיד לב). איזהו חכם הרואה את הנולד. ופירש רש"י, המבין מלבנו מה שעתיד להיות, קורות שעתידים לבוא ונזהר מהם. ובגיטין (נה): א"ר יוחנן מאי דכתיב אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה, אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים וכו'. ופירש רש"י, דואג לראות הנולד, שלא תארע תקלה בכך אם אעשה זאת. עכ"ל. ו. מקרא מלא הוא (קהלת ב,יד) החכם עיניו בראשו, ופירושו שהחכם כשהוא עומד בראשיתו של דבר רואה מה יהיה בסופו. ישמע חכם ויוסף לקח. ונראה שגם הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל יודה בכך עכשיו, ולא כתב כן אלא בזמנו שעדיין לא הובררה הסכנה. וכ"כ בדעתו תלמידו, הגאון הגדול הדיין המצוין הלא הוא הרב עזרא בצרי, בספר שיח יצחק (12 ב עמ"ס גיטין עמ' תקנ"ח), שאחרי שהתברר ד"ז שהם חוזרים ורוצחים, אף לדעת הגר"ע יוסף אסור לשחררם, וז"ל שם "כי אחר שנודע שאותם המחבלים שהשתחררו רצחו עוד בני אדם, אם כן מעתה מבורר שלא ניתן לסמוך על הבטחותיהם, ובידוע ששיחרורם של מחבלים גורם לשפיכת דם ישראל". הלכך ובהתאם לזאת יש לאסור עסקת חילופי שבויים גם מצד הסכנה העתידה העומדת לפתחנו ע"י שחרור המחבלים, אשר היא ודאית ומוחלטת וגדולה לאין ערוך לעומת הצלת החטופים המיידית. וזאת בנוסף למה שהעלינו לעיל שיש לאסור גם מצד כדי דלא ליגרבו ולייתו טפיל¹. (ד) עוד יש להעיר על מה שכתב הגאון יב"א (שם סוף אות כא) שבלא"ה הם עושים כל מה שביכולתם לחטוף ולהרוג כדי לשבש מהלך החיים הרגילים בישראל. ע"כ. ור"ל דלא שייך טעמא דלא ליגרבו ולייתו טפיל, כי גם אם לא יקבלו את מבוקשם לא ימנעו מלהמשיך לרצוח ולחטוף עוד, ולכן יש להתיר את שחרור המחבלים. והוא כעין טעם התו' בגיטין (מה). בתירוץ האחרון) שבשעת החורבן לא שייך דלא ליגרבו, ר"ל שבלא"ה כולם גלו ונשבו. ונוראות נפלאות על דבריו, שא"כ אין לדבר קצבה, ואם בכל פעם שיבצעו פעולת חטיפה של חיילים ואזרחים נענה לבקשתם לכל מה שיחפצו, לאחר שירוקנו את בתי הכלא בישראל יבקשו גם שטחי אדמה ואין לדבר סוף עד שיחריבו את כל הישוב היהודי בארץ הקדש, ובעצם בעולם כולו. פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה. ודמי למ"ש מהרש"ל ביש"ש (גיטין פ"ד, סו). שכשנשבה מהר"ם מרוטנבורג ביד אחד השרים בארץ אשכנז, ואסר אותו במגדל אייגזהם(כיום נקרא מבצר אנזיסהיים בצרפת) ודרש סכום עצום לפדיונו, לא הניח מהר"ם לבני מדינתו לפדותו. ואף שהתוספות והרא"ש התירו בת"ח שהציבור צריך לו, וכ"פ השו"ע (סי' רנב ס"ד), וכ"ש גדול הדור כמו מהר"ם מרוטנבורג, בכל זאת חשש מהר"ם שאם יצליח השר להוציא סכום כה גדול מיהודי הארץ, יתפסו גם שאר שרי הארץ כל ת"ח מופלג בעבור רוב ממון שיחשבו שיקבלו בפדיונו, עד שלא יספיק ממון של כל בני גולה לפדותם, ותשתכח תורה מישראל, ואמר מהר"ם שמוטב שלא יפדוהו, ותאבד החכמה יתרה שבישראל, ממה

¹ וראה במאמרו של הרב חיים אינהורן אין דוחין נפש, שהוכיח שסוגיה זו היא של אין דוחין נפש, ועל זה אמרו יהרגו כולם ועל ימסרו להם נפש אחת מישראל, ולגבי פיקו"נ עתידי, הביא להדיא את דברי החזו"א יו"ד סי' רח ס"ק ז שלגבי דבר זה, חשש של ליגרבו לא נקרא עתידי כלל, אלא בפנינו, ומעתה, נפל כל הבנין.

שתאבד התורה לגמרי. ומאז פסקה גזירה של תפיסת חכמי התורה (ואכן נשאר מהר"ם במאסר שבע שנים עד שנפטר, ועוד יד' שנה עד שנפדה והובא לקבורה) עכת"ד. ודון מינה ואוקי באתרין שה"נ יש לחוש פן יעשו כן המחבלים עד שיכניעו את כל הישוב היהודי בארץ, ותשתכח תורה מישראל, ויחרב הישוב. וראיתי לו לקמן (שם אות כג) שכתב, שיש להעדיף פעולה צבאית לשחרור החטופים מאשר שחרורם ע"י עסקה, מכיון שגם בעסקה עכ"פ יש חשש סכנה לעתיד, הן ע"י המחבלים המשתחררים, והן שע"י ששייגו את מבוקשם יש לחוש פן יאמרו ידינו רמה, וימסרו עצמם לחטוף מטוסים נוספים על נוסעיהם היהודים, ויבואו בדרישות מופרזות כהנה וכהנה, עד שיגיע הדבר לסכנת נפשות ממש, וכעין מה שאמרו בעירובין (מה). שבעיר הסמוכה לספר אפי' באו על עסקי תבן וקש יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללים עליהם את השבת (שיש לחוש שמא ילכדוה ומשם תהא נוחה הארץ ליכבש לפנייהם (רש"י). עכ"ד. נמצא שגם הוא ירד לטעם זה ואיך כתב לעיל שלא חוששים לכך. וצ"ע. ולכן פשוט לאסור מטעם כדי דלא ליגרבו ולייתו טפי עד אשר ימיטו כליה על ישראל ח"ו. ה) וכדי שלא תאמר שאלו רק סתם חששות בעלמא, אציג לפניך קורא יקר את תוצאות שתי עסקאות חילופי שבויים והשלכותיהם, ומה הנזק והחורבן שהמיטו עלינו לדאבון לב. (המידע נלקח מתוך המכלול ערך עסקת ג'בריל ועסקת שליט בתוספת נופך מדילי) -עסקת ג'בריל (תשמ"ה, 1985), עסקת ג'בריל היתה עסקת חילופי שבויים בין ישראל ובין ארגון החזית העממית לשחרור פלסטין-המפקדה הכללית של אחמד ג'בריל, שנעשתה ב-21 במאי 1985. במסגרת העסקה שוחררו 1151 אסירים ועצירים ביטחוניים שהיו כלואים בישראל כנגד שלושה שבויי צה"ל ממבצע שלום הגליל. האסירים הביטחוניים שוחררו בשלוש קבוצות, במקביל לשחרור הדרגתי של שבויי צה"ל. מתוך 1151- שוחררו 605 בשטחי עזה ויהודה ושומרון והשאר גורשו לחו"ל. בין המשוחררים היה:

אחמד יאסין שנידון ב-1983 ל-13 שנות מאסר. לאחר שחרורו הקים את ארגון החמאס, ובכך, זהו אותו ארגון שעל שמו רשומים דם של אלפים ורבות יהודים, נהרות נהרות של דם, קול דמי אחיך צועקים מן האדמה איך שחררתם בן עוולה זה! לא זו אף זו שב-1989 לאחר שני פיגועים קשים בהם נרצחו החיילים אבי ספורטס ואילן סעדון הי"ד, שוב נאסר ונכלא יאסין למאסר עולם, אך כסילים שונים באיוולתם ושוב שוחרר ב-1997 לקול המון חוגג וצוהל בעזה, בעקבות ניסיון חיסול כושל של חאלד משעל בירדן וסוכני המוסד שנתפסו והיה חשש כבד לחייהם, ובתמורה לשחרורם דרש המלך חוסיין מרוה"מ נתניהו את שחרורו של יאסין יחד עם עוד שבעים אסירים פלסטינים. על זה אמרו חז"ל בא לתקן ונמצא מקלקל. ויתכן שאילו לא שוחרר ההיסטוריה היתה נראית אחרת והרבה דם יהודי היה נחסף. מיד לאחר שחרור המחבלים, במסיבות שנערכו במקומות מגוריהם, קראו חלק מהמשוחררים לחידוש המאבק האלים נגד ישראל. חלק גדול מהמשוחררים היווה את עמוד השדרה של הנהגת האינתיפאדה הראשונה שפרצה פחות משלוש שנים לאחר העסקה. זאב שיף ואהוד יערי כותבים:

עסקה זו רוקנה כמעט את בתי הכלא מאסירים ביטחוניים ושלחה בחזרה מאות פעילים מאומנים ובעלי הכרה. אין עוד ספק שמשוחררי העסקה ההיא שיחקו תפקיד מרכזי באינתיפאדה. לפי הערכות מוסמכות יותר משליש ביניהם חידשו את פעולתם בתוך שנה בלבד ממועד יציאתם לחופשי. ע"כ. יובל דיסקין, ששימש באותם השנים כרכז השב"כ של נפת שכם, ג'נין וטול כרם, כתב לימים: שחרור האסירים בעסקת ג'בריל הוא הגורם העיקרי לשינויים והתהליכים שהובילו לאינתיפאדה הראשונה. הייתי שם בשטח והרגשנו את זה יום-יום. המסה של האסירים ששוחררה אז בנתה מנהיגות חדשה, קיצונית ואקטיביסטית. זה יחד עם התרוממות הרוח והתחושה שהצליחו לכופף את מדינת ישראל הוביל לפיצוץ. -עסקת שליט (תשע"א, 2011), עסקת חילופין בין ישראל לבין ארגון הטרור חמאס, שנחתמה באוקטובר 2011, שבה אישרה ממשלת ישראל בראשות בנימין נתניהו, עסקה עם החמאס לשחרורו של גלעד שליט. במסגרת העסקה שחררה ישראל 1027 אסירים ביטחוניים

ועצירים תמורת חייל צה"ל החטוף גלעד שליט. משוחררי עסקת שליט ובראשם יחיא סינוואר, הפכו לשלד המרכזי של הנהגת החמאס, כבשו עם השנים את צמרת הארגון, והם שהובילו את מתקפת הפתע על ישראל ב-7 באוקטובר 2023. [ובדרך אגב, במאמר מוסגר, נתניהו עצמו מתח ביקורת חריפה בספרו "מקום תחת השמש" עשר שנים לאחר עסקת גיבריל (1995) על העסקה וכה כתב: "מלכתחילה ראיתי בעסקת גיבריל מכה אנושה לכל מאמציה של ישראל לגבש חזית בינלאומית נגד הטרור, כיצד תוכל ישראל להטיף למערב לאמץ מדיניות של אי-כניעה לטרור, כשהיא עצמה נכנעת בצורה מבישה כל כך?, הייתי משוכנע ששחרור כאלף מחבלים שיכנסו לשטחי יש"ע יביא בהכרח להסלמה איומה של אלימות, שכן טרוריסטים אלה יתקבלו כגיבורים, כדוגמא של חיקוי לנוער הפלסטיני. וכו' התוצאות לא איחרו לבוא. היום כבר ברור ששחרור אלף המחבלים היה אחד מן הגורמים שסיפקו מאגר של מתסיסים ומנהיגים שהציתו את אש האינתיפאדה". והרי זה מנפלאות הפוליטיקה] לפני שחרורם התבקשו האסירים לחתום על התחייבות להימנע מחזרה לפעילות טרור, אך רובם סירבו לכך [אלו היו האמיתיים, המעטים השקרנים חתמו]. ממשלת החמאס בעזה הודיע על מענק של 2,000 דולר לכל אסיר משוחרר שהועבר לרצועת עזה, והרש"פ הודיע על מענק של 5,000 דולר לכל אסיר משוחרר - אחמד ג'עברי, ראש הזרוע הצבאית של החמאס לשעבר, הצהיר כי "פעולות חטיפת חיילים וקצינים ישראלים ימשכו, כל עוד יש אסירים פלסטינים בבתי הכלא בישראל" - בהודעה על ההסכם התגאה ח'אלד משעל בהישג של שחרור 1,027 אסירים, והבטיח להמשיך במאמצים לשחרור האסירים הפלסטינים שנותרו בכלא. והוסיף: "משא ומתן על בסיס כוח הוא מה שאילץ את ישראל לשלם את המחיר"

ב-25 באוקטובר 2011 איש הדת והמטיף הסעודי הנודע עווד אל-קרני הציע 100 אלף דולרים למי שישבה חייל ישראלי כדי להחליפו באסירים פלסטיניים נוספים. ב-29 באוקטובר 2011 הנסיך הסעודי חאלד בן טלאל הצהיר כי החליט לגלות סולידריות עם אל-קרני וכי הוא מציע סכום של כ-900,000 דולרים, כדי שהגמול הכספי שיוצע למי שיצליח לחטוף חייל ישראלי נוסף יעמוד על מיליון דולרים. היש לך פרס לטרור גדול מזה!? היש לך חשש חז"ל כדי דלא ליגרבו ולייתו טפי גדול מזה? כל מי שיש לו מוח בקדקדו מבין זאת. חלק גדול מהאסירים ששוחררו שבו לעסוק בטרור, לפי הערכת גורם ביטחוני בכיר: כ-40%. מאוחר יותר צבי האזור טען בנאום בכנסת שרוב משוחררי העסקה חזרו לטרור, והם היו מעורבים בין היתר ברצח עשרה ישראלים ופציעת רבים אחרים. משוחררי עסקת שליט, בהם יחיא סינוואר, היו לימים ממחוללי הטרור העיקריים מרצועת עזה, ומכל יו"ש - לפי הנתונים שפורסמו בתקשורת ע"י ארגונים שעסקו בנושא כדוגמת ארגון אלמגור ([http://al-](http://al-magor.com/?page_id=209) magor.com/?page_id=209) 80 אחוז! חזרו לפגוע ביהודים, ועוד לפני שמחת תורה תשפ"ד, עמד מספר הנרצחים מידי המשוחררים בעסקת שליט על מעל מאתיים!²

² להלן כמה מהדוגמאות המפורסמות מהתקשורת, מתנצל שלא תרגמתי לתאריך בעברית: ב-14 באפריל 2014 נרצח בפיגוע ירי ניצב משנה ברוך מזרחי בידי זיאד עווד, ממשוחררי עסקת שליט. ביוני 2014 מחמוד קוואסמה, מחבל חבר חמאס ממשוחררי העסקה, יזם ופיקד על רצח שלושת הנערים (גיל-עד שער, נפתלי פרנקל ואייל יפרח הי"ד). ב-19 ביוני 2015 נרצח ליד דולב דני גונן ונפצע אזרח נוסף בפיגוע ירי שביצעה חוליית מחבלים שעליה נמנה אסאמה אסעד, ששוחרר בעסקת שליט. ב-29 ביוני 2015 נרצח בפיגוע ירי ליד שבות רחל מלאכי רוזנפלד בידי חוליית חמאס, שהפעיל אחמד נג'אר, ששוחרר בעסקת שליט. ב-1 ביולי 2016 נרצח בפיגוע ירי הרב מיכאל מרק מעתניאל ונפצעו אשתו ושניים מילדיה. הרוצח הוא מחמד פקיה, משוחררי עסקת שליט. בני משפחת הנרצח קראו לחשבון נפש מצד מובילי המאבק לשחרור גלעד "בכל מחיר" ומצד מקבלי החלטה בדבר העסקה. באוגוסט 2023 פורסם שהשב"כ עצר חוליית טרור שניהל עלאם כעבי, ממשוחררי עסקת שליט. כעבי ששוהה בלבנון גייס פעילי טרור ביהודה ושומרון לשם ביצוע פיגועים כנגד ישראלים.

גולת הכותרת כמובן הוא יחיא סינוואר שאחראי על מתקפת הפתע על ישראל בשמחת תורה תשפ"ד, ולטבח הנורא של למעלה מ-1200 אנשים נשים וטף.

הארכתי בכל זאת קורא יקר על מנת שבעיניך תראה ובשכלך תבין את גודל הסכנה שבדבר, ושאינן אלו הפחדות וחששות בעלמא, ושנזק הנגרם מהעסקה רב על תועלתה עשרת מונים. ישמע חכם ויוסף לקח

ו) ומלבד החשש שאם נסכים לעסקת חילופי שבויים, הדבר יגרום במישרין להגברת ניסיונות החטיפה כלפי אזרחים ובפרט חיילים, עוד בה שיגרום בעקיפין (ויש שיאמרו במישרין) גם להגברת הרצון לבצע פיגועי טרור, מכיון שמדוע לא ינסה מחר מחבל לרצוח יהודים, כאשר מובטח לו שתוך תקופה קצרה הוא יצא מהכלא (מהמלון) בעסקת חילופי שבויים, ובכך גורמים לדם יהודי להפוך להפקר. הפתרון לשני הבעיות הנ"ל הוא חוק עונש מוות למחבלים, שיוריד את הרצון והמוטיבציה לחטוף ולפגע. בנוסף לכל הנ"ל ישנה גם השפלת תדמית המדינה בעיני אויבינו ופגיעה בכושר ההרתעה, הכנסת אומץ ותאוה בערבים, בטחון עצמי והרגשה שלפניהם מדינה יהודית חלשה, מתפוררת, מהססת ומבולבלת שחיה על זמן שאול. גם בפן האישי והפרטי הדבר זורע באנשים תחושת ייאוש וחוסר תקווה, פחד ומורא מה ילד יום. לכן יש לאסור גם מטעם עידוד הטרור.

ז) ומעיקרא י"ל שנדוננו אינו נכנס כלל בגדר פדיון שבויים שדברו בו חז"ל ושבנו נחלקו הפוסקים אם פודים השבויים ביותר מכ"ד כשיש חשש פקו"נ לשבויים, שלא דיברו אלא כשמתכוונים במעשה החטיפה כדי לקבל טובת הנאה וזאת היא כל מטרתם, כגון מה שמצוי בכנופיות פשע ועולם תחתון בדרום אמריקה שחוטפים אנשים עשירים בעלי הון ומבקשים תמורתם כופר לטובתם ולהנאתם, משא"כ בנ"ד שארגוני הטרור משתמשים בחטיפת אזרחים וחיילים כחלק מתכסיסי מלחמה, ומטרתם להביא בסופו של דבר לכניעה והשמדתה של מדינת ישראל, ולכן הם דורשים שחרור מחבלים אסירים ולא כופר, בכה"ג דומה הדבר למאי דקי"ל שאין פקו"נ דוחה מלחמה, וכמ"ש המנחת חינוך (מצוה תכה ס"ק ג' ובמצוה תרד ס"ק ד'), וה"ה לענין פקו"נ של החטופים שמשמשים בו כחלק מתכסיסי מלחמה שאין להתחשב בו ולהיכנע לדרישותיהם. והואיל ואתאן להכי שמטרת החוטפים להשפיל ולהכניע ולהוריד על הברכיים את מדינת ישראל עד לחיסולה היו לא תהיה, יש לאסור גם מצד חילול השם שיש בדבר אם ישחררו מחבלים אסירים ובצאתם ממאסר ינופפו בידיהם אות V לאות ומופת כי הביסו והכניעו את היהודים והשפילום, וכבר לימדנו רש"י ביחזקאל (לטז) "שפלותם של ישראל, חילול שמו הוא". החולשה של היהודי והפוגרום נגד היהודי זה לא רק ענין של רצח העם היהודי, כי אם חילול שמו יתברך כאשר הגוי קם ולועג לנו איה נא אלוקיכם, וכמו שמבקשים בתפילת שמו"ע "ומהר לגואלנו גאולה שלמה למען שמך", ופירושו אע"פ שאיננו ראויים לה, מ"מ עשה למען שמך הגדול הנקרא עלינו לבל יתחלל בגויים בעודנו שרויים בצרות. (ע"ת ועץ יוסף), וכ"כ הרוקח מכיון שעם השם מעונה בצרות, שמו מחולל בגויים שאומרים מבלי יכולת ה'. ולהיפך, ניצחונם של ישראל והתרוממותם הם קידוש שמו. ובנ"ד שחרור מחבלים הוא השפלת עם ישראל, רוממות קרן אויבינו וניתן להם ניצחון ועטרת ישועה, חילול השם ששרים ברחובות "בשם החירות-פלסטין ערבית", "אללה אכבר" הריעו, ואלוקי ישראל חולל והושפל, ומן השמים זלגו דמעות על חירופו וגידופו של עם ישראל, עם ה'. ובפרוש רש"י (במדבר י', ל"ה) עה"פ "וינוסו משנאיך מפניך" פירש: אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל, שונא את מי שאמר והיה העולם, שנאמר "משנאיך נשאו ראש". ומי הם, על עמך יערימו סוד. עכ"ל. ומקורו טהור בספרי. ולקמן (לאג) בפרשת מטות עה"פ "לתת נקמת ה' במדין" פירש: שהעומד כנגד ישראל, כאילו עומד כנגד הקב"ה. ומקורו במדרש תנחומא (אות ג) ובמדבר רבה (כב, ב). וקי"ל בסנהדרין (עד). ובשו"ע (יו"ד סי' קנז) שבמקום שיש חילול השם (כגון בפרהסיא) אין חוששים לפקו"נ וצריך למסור נפשו, וכמו שפירש רש"י (ד"ה לא תחלל), בפרהסיא איכא חילול השם וצריך לקדש את השם. וזהו ונקדשתי שמוסר נפשו על אהבת יוצרו. ע"כ. ודון מינה לנ"ד שאין לחשוש לפקו"נ של החטופים מפני חילול השם.

הלכך יש לאסור גם מהני תרי טעמי תריצי שאין אומרים פקוח נפש דוחה מלחמה, ומטעם חילול השם. וזכור ואל תשכח אלו הטעמים כי הם יסוד, עיקר ושורש בתקופה בה אנו נמצאים ובמהותה, ועל פיהם יש לקבוע ולהחליט הרבה מהשאלות והסוגיות הניצבות והנקרות לפתחנו.

ח) עוד תמהתי על מעכ"ת אלו הרצים להתיר בכל מחיר, שלא נכנסו לדון בדיני חיוב פדיון נפש המבוארים בפוסקים, ואף שאין המקום לפרסם זה ברבים מפני חשש איבה, מ"מ אי אפשר שתופסי תורה יפרסמו בשם התורה שחייב לפדות את החטופים, וישמיטו חלקים אחרים בתורה, כגון זה שרח"ל לעיתים יש והחטופים יהיו אלו שלדעת מרן הב"י והטור ביו"ד סימן רנ"א ס"ב אין חיוב לפדותו אם נשבה כמבואר בב"י בשם הסמ"ג והסמ"ק והר"א ממיץ, וכן דקדק הב"י מלשון הרמב"ם, וכן פסק מרן שם בשו"ע והרמ"א בהגה. וכ"כ מהריק"ש בהגהותיו (ערך לחם) על השו"ע: אם עובר לתיאבון אם רוצים לפדותו אין איסור בדבר. ע"כ. ומשמע שחיובא ליכא וכמו שדייק הב"י מלשון הרמב"ם. ע"ש. וע"ע בביאור הגר"א (ס"ק א) ובפתחי תשובה (ס"ק א). וכן שנה זה מרן בב"י בסימן רנב (ס"ו ד"ה שבוי שנשתמד) וז"ל: וכבר נתבאר בסימן רנ"א, דמשומד אוכל נבלות לתיאבון אין אנו חייבים לפדותו ורב אמי שהיה רוצה לפדותו לפני משורת הדין הוא דעבד. עכ"ל. ואף שיד הדוחה נטויה שהם בגדר תינוקות שנשבו והו"ל שוגגים, מ"מ אין הדבר יצא מידי ספק, ולמה לנו להכניס ראשו בתגר זה כשהסיכונים כ"כ מרובים ויש בדבר חילול ה' וחרפת עמו. וצריך לזכור שגם בעסקת שליט דחפו ועודדו אותה בתקשורת בכל כוחם ואת פירותיה הבאושים אנו אוכלים היום לצערנו, וארץ ישראל והעם היושב בציון חשובים לנו יותר ועלינו לראות להבטיח שלומם וטובתם מתוך שיקולים רחבים ולטווח ארוך ולא צרים ורגעיים.

ט) בר מן דין, הרי ארגון הטרור חמאס והעומד בראשו דורשים שהעסקה תכלול גם את סיום המלחמה וערביות בינלאומיות לכך שישראל לא תחדש את הלחימה לתקופה של כמה שנים (כלומר עד שישקמו את עצמם מחדש), ובוודאי שלזה אסור להסכים בשום פנים ואופן, שדבר זה מורה על כניעה ותבוסה, ובעצם, פירושו הודאה בהפסד במלחמה, ונמצא שכל יגיעות שיגענו שם במשך השנה האחרונה והקרבתנו שם דם חיילינו הי"ד, הכל לריק ולבהלה, לאין ותוהו נחשבו, והסכנה הנשקפת מארגון הטרור חמאס לא נגדעה אלא תחזור לצמוח שוב בעתיד. ופשוט וברור שלזאת לא נוכל להסכים. מי חכם ויבן אלה נבון וידעם.

י) עוד רגע אדבר בטענה רגשית שעולה כלפי המתנגדים לעסקת חילופי שבויים עם החמאס ושנשמעת גם מתוך מחנה היראים ושומרי תורה ומצוות, ולצערנו גם מפי רבנים חשובים ידועים ומפורסמים אנשי שם, וטענתם בפיהם אילו היה זה בנכם או בתכם האם גם אז הייתם מתנגדים לעסקה?! וכמה תשובות יש בדבר-

מי שבנו או בתו חטוף אינו רשאי לדון בדבר כי הוא נוגע בדבר ונמצא בניגוד עניינים. אילו היה זה בנכם או קרוביכם שנהרג ע"י המחבל אשר ישחרר האם גם אז הייתם תומכים בעסקה?!

אילו היה זה בנכם או קרוביכם אשר יפגעו בעתיד מהמחבל שעתיד להשתחרר האם גם אז הייתם תומכים?

אילו הייתם אבות לחיילים שנפלו במלחמה בעזה האם גם אז הייתם תומכים בעסקה שיתכן שתוביל לסיום המלחמה ונמצא שדמם נשפך לחינם?! אם ברגש עסקינן אזי יש להשיב יותר כנגד מאשר בעד.

ואת עלית על כולנה, הלא חז"ל אמרו אין פודים את השבויים יותר מכדי דמיהם, האם יעלה על הדעת שיבוא מאן דהו לחז"ל וישאלם אילו היה זה בנכם או בתכם האם גם אז הייתם פוסקים כך?

הלא ברור הוא שחז"ל שוקלים שיקול כללי, ציבורי ולאומי ולא שיקול אישי, פרטי ורגשי, אלא ע"פ ראייה רחבה וראיית הנולד לטובת הכלל כולו, וטענה ועלולה להביא להרס של כל חומת הדת, כי בכל מקום יחפשו רק להקל בשביל המסכנים, ולא יכוונו לתורת אמת כלל, ואין התורה כחומר בידינו להטותה אחר הלב לכל אשר יחפוץ, מפני רגש כזה או אחר.

עֵתָה נְבוֹא לְסַכֵּם אֶת הַטְעָמִים לְאַסוֹר עֲשִׂיית עֶסְקָה:

כדי שלא לעודד את הטרוריסטים למסור עצמם להגביר את ניסיונות החטיפה אם יקבלו את מבוקשם, דהיינו שחרור מחבלים הכלואים בישראל כדי לסחוט שחרורים נוספים (נקרא בלשון הגמרא כי היכי דלא ליגרבו ולייתו טפי, אות א-ב) ונראה שאפילו ידרשו שחרור מחבל אחד כנגד חטוף אחד, עדיין יש לחשוש לההיא דלא ליגרבו ולייתו טפי, וכן מוכח מנדון היב"א (ח"י חחו"מ סי' ו) שחטפו 104 יהודים ודרשו תמורתם שחרור של 40 מחבלים, ובכל זאת דן שם (אות טז והלאה) בחשש דלא ליגרבו ולייתו טפי (וע"ע שם סוף אות כא), וכל שכן הכא במקרה דנן שדורשים שחרור של מאות ואלפי מחבלים, שחשיב יותר מכדי דמיהם.

גם המתירים לפדות השבויים יותר מכדי דמיהם כשיש חשש פקוח נפש לשבויים, התיירו רק בדמים (ממון) אבל לא במחבלים שיגרמו לשפיכות דמים. (אות ג) ונראה שגם אם יגורשו לחו"ל עדיין לא חלפה הסכנה, וכמו שהוכחנו לעיל שגם מחבלים שגורשו לחו"ל, משם שלחו את ידם כנגד מדינת ישראל בתכנון והכוונה של פעולות טרור בתוככי מדינת ישראל. אם נסכים לעסקה אין לדבר קצבה, שאם בכל פעם שתבצע חטיפה נתיר משום פקוח נפש בסוף יתמוטט הישוב היהודי בארץ ישראל, ותשתכח תורה מישראל חס ושלום, וכמו שכתב מהר"ם מרוטנבורג. (אות ד)

מלבד שהעסקה תגרום לעידוד ניסיונות חטיפה נוספים ביתר שאת, עוד תגרום גם לעידוד פעולות הטרור, מכיון שהמחבלים לא יחששו שיגזר עליהם מאסר לכל ימי חייהם, שתולים תקוותם ושמים בטחונם בעסקת חילופי שבויים. (אות ו)

שונה שבי מלחמתי שנעשה כחלק מתכסיסי מלחמה נגד מדינת ישראל, משבי המוזכר בדברי חז"ל שנעשה בעיקרו לצורך טובת הנאת החוטפים. ובמלחמה לא חיישינן לפקוח נפש. (אות ז) ומטעם חילול השם שיש בדבר כשהמחבלים משתחררים (שם)

דיני אלו שאין חיוב לפדותם ואי שייך בזמינו (אות ח) ומה שהעסקה טומנת בחובה גם קרוב לודאי את סיום המלחמה, אשר פירושה כניעה והפסד של מדינת ישראל, וסכנה חוזרת ונשנית לעתיד ודם חיילינו שנשפך לחינם. (אות ט)

מסקנא דדינא: אסור להסכים לעסקת חילופי שבויים עם ארגון הטרור חמאס, ויש להתנגד לה בכל תוקף ולדחותה בשתי ידיים, לא ישמע, לא יזכר ולא יפקד, ויש להודיע בשער בת רבים ובחוצות קריה שדבר זה סכנה גדולה לעם היושב בציון ולארץ ישראל כולה, שעלול להביא לשפיכות דמים נוראית, וגם יש בזה חילול ה' גדול ונורא. והקב"ה יקרא לשבויים דרור הנתונים בצרה ובשביה, ויחזירם לבתיהם במהרה בריאים ושלמים בגופם ונפשם. ושבנו בנים לגבולם. וצור ישראל יצילנו משגיאות ומתורתו יראנו נפלאות, וימהר ויחיש לגואלנו גאולת עולמים. כ"ר